

(12)

Libro de establecimiento
de la Villa de Villa
antes del año 1630

A	alfolio	12
B	alfolio	11
C	alfolio	19
D	alfolio	35
E	alfolio	39
F	alfolio	44
G	alfolio	50
H	alfolio	51
I	alfolio	55
M	alfolio	57
O	alfolio	66
P	alfolio	69
R	alfolio	73
S	alfolio	81
T	alfolio	87
V	alfolio	88

A
B
C 19
D
E 39
F
G 50
H
I 55
M
O
P
R
S
T 87
V 88
N
R

Taula dels establiments de la Vila de Vilafames

Arrendaments a cartes _____	1 -
Acusar a cartes _____	2 -
Acusar Contumacies a cartes _____	3 -
Arbres fruyters a Cartes _____	4 -
Arbatolles arbres fruyters a Cartes _____	5 -
Arbres dels ortos a cartes _____	5 -
abeuradors a cartes _____	6 -
amos y moços a cartes _____	7 -
apellacions a cartes _____	8 -
abellars a cartes _____	9 -
asens Colluts a cartes _____	10 -

A
B 11
C 19
D
E 39
F 23
G 50
H
I 55
J 53
K
L
M
N
O
P

Bestiars Grossos. y menuts 11 ~

Bestiars Perduts. a Cartes ~ 12 ~

Bestiars que poden asorrar
los d'amos als Moços. Cartes ~ 13 ~

Bestiar foraster. a Cartes ~ 14 ~

Basses dels Molins del oli
dauall los orts. a Cartes ~ 15 ~

Bous y bouers. a Cartes ~ 16 ~

Boualar. a Cartes ~ 17 ~

Bestiar gros y menut Com se
enten ~ a Cartes ~ 18 ~

B 11

C 19

D 22

E 29

F 37

G 50

H 58

I 65

J 72

K 79

L 86

M 93

N 100

O 107

P 114

Q 121

C

Corral o Presso. Perals animals.	19~
Contribuhir en esmenes. a cartes	20~
Casareyo. a cartes _____	21~
Clapers. Parets. y Pedregals. a cartes	22~
Cauar terra. a cartes ~ _____	23~
Coltiues mollonades. a cartes ~	24~
coltiues grosejades o sembrades.	25~
Corrals. a cartes _____	26~
Carrasques. a cartes _____	27~
Caçar. a cartes _____	28~
Cases ab penyo. a cartes _____	29~
Camins. a cartes _____	30~
Carçeller. a cartes _____	31~

C¹⁹
D²⁰
E²¹
F²²
G²³
H²⁴
I²⁵
J²⁶
K²⁷
L²⁸
M²⁹
N³⁰
O³¹

Clams. a cartes _____ 32. a

Comdenacions De proua a car. 33 ~

Clauaris. a Cartes _____ 34 ~

De

Ductes de la justicia. a cartes.	35
Demandar tales. a cartes _____	36
Desaueinarse. a cartes _____	37
Derrenclir lo talador. a cartes _____	38

D

E

F

G

H

I

J

K

L

M

N

O

P

~E~

Empara. a cartas _____ 39~

Eres. a cartas _____ 40~

Escusar. a Cartes _____ 41

Esmenes. a cartas _____ 42~

Esmena del Vi. a cartas _____ 43~

F³⁹
G⁴⁰
H⁴¹
I⁴²
J⁴³
K⁴⁴
L⁴⁵
M⁴⁶
N⁴⁷
O⁴⁸
P⁴⁹
Q⁵⁰

f

Forn de Cals - a cartes _____ 44 ~

Font. a cartes _____ 45 ~

ferratocs, alfals, Panis, y dacxa — 46 ~

femers - a cartes _____ 47 ~

fites - a cartes _____ 48 ~

forasters - a cartes _____ 49 ~

figuerals y parisserals _____ 4

W
 G 50
 J
 J 55
 V 50
 N
 R

G

Guarda menor ~ a cartes _____ 50 ~

Garbes o, sellars ~ a cartes _____ 51 ~

Gallines ~ a cartes _____ 52 ~

Guarets ~ a cartes _____ 53 ~

G 50
H
I 55
J 55
K
L
M
N
O
P
Q
R

J

Jochs. a cartes _____ 54~
Impediments pera carcehs y officis _____ 9. i.~

J
V
I
N
G
R

L

Maurar antuxans. a cartes — ss ~

Mops. a cartes ————— s 6 ~

J

I ss

H

N

G

R

Mercaderies - a cartes _____ 57 ~

Molins - a cartes _____ 58 ~

Migouans - a cartes _____ 59 ~

Marianys - a cartes _____ 60 ~

Mallades - a cartes _____ 61 ~

Mallades de la Vila - a cartes _____ 62 ~

Moreres - a cartes _____ 64 ~

Melons y Carabases _____ 93 ~

I 55
N
66
B

Orts. a cartes _____	66~
Ostal de la Vila - a cartes _____	67~
Oliuars. a cartes _____	68~

N

66

67

D

D orchs. a cartes _____ 69~

Deytes. a cartes _____ 70~

Denyores. a cartes _____ 72~

Degarfoch en lo terme. a car: 73~

N

66

H

R

Redonda. a cartes — 7 s.

Regressos. a cartes — 7 s.

Rostolls. a cartes — 7 g.

Rabosa. y altres. a cartes — 8 0 ~

S

Sitacions a cartes _____	81~
Sembrat a cartes _____	82~
Sindich ~ a cartes _____	83~
Seders ~ a cartes _____	84~
Salari dels Uhedors a cartes.	85~

I

tancades - a Cartes —————

87~

B

Vinyes a cartes _____ 88-

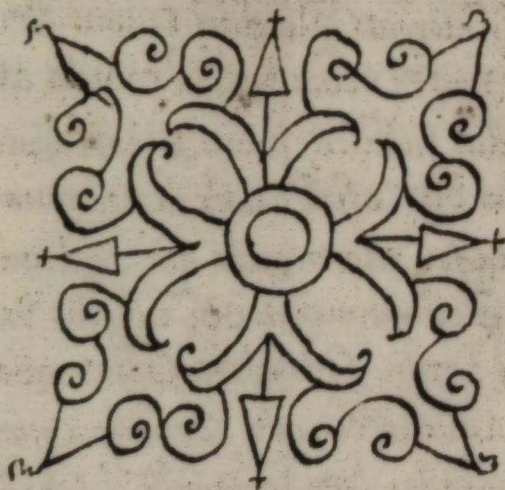
Partida de les Vinyes a cartes 89-

Uchedors a cartes _____ 90-

Establiments De la Vila
de Vilafames fets y ordenats
per M. arch Antoni Paboner, Ciu
tada. ab Comissio del Conçell de
dita Vila. Debuda per Jaume
fadrell noty. escriua desjurats.
lo primer dia de Maig del any

M. D. C. xxx.

Lo Primer dia de Maig del any
M. D. C. xxx. Conuocats y a juntats
los Justicies, Jurats, officiats, y Conçellers
de la Vila de Vilafames. en la Sala
de la dita Vila husant del Priuile.
y concedit ala dita Vila per lo Se
nor don Joan Rey de arago en lo die
al de la Ciutat de Valencia lo da
rrex dia de abril. Mil trecentis noran

ta tres. y Confirmat per lo Senor don
Philip segon Rey de Castella. ety. en la
Vila de Monco a vint y set de Setembre
any Mil sinchcents huitanta Sinch. lo qual
es del tenor seguent. Item Senor Com per
furs y priuilegis atorgats a la Ciutat e Vi
les del regne de Valencia Cascuna Vniuer
sitat de les dites Ciutats e Viles puixa fer
e ordenar entresi, cots, establiments e de
aquells usar Sens altra Confirmatio e aquells
reuocar e corregir, o mudar segons ben vist.
lies. e lo dit Castell e lloch de Vilafames basa
Priuilegi que puixque alegrar de tots furs e
Priuilegis atorgats ales dites Ciutats e Viles
si amerce vostra Senor amajor cautela ator
gar als dits Justicia, Jurats, e prohombres. e
Concell del dit Castell e lloch de Vilafames
que puixen fer tota vegada que voldran los
dits cots, e establiments. e de aquells usar
com feyts Seran Sens altra Confirmatio e
encara aquells reuocar, corregir, emendar
tantes vegades com los sera vist fahedor a
profit del dit Castell e lloch del terme de a
quell. Plau al Senor Rey tant Com per
furs e Priuilegis sero puixen e no en altra
manera. e Com sia sert que lo fi de la Just.
sia donar a caseu lo que es seu lo qual per la
diuersitat de les terres, diferents Costums y diuer
ses Calitats de Persones. nou pot ben fer abla
disposicio del dret Comu y Ciuil. Pero dits
Justicias, Jurats, officials, y Concellers, Com
aquells que tenen Sert a noticia del mal que

En dita Vila esfa prouenint ab prudencia
lo dremey Conuenient. estatuyxen, y decreie
los establiments ques sequixen, pera que los
que administraran Justicia en dita Vila
conforme aquells, proueyxquen, desidixque
y les causes y plets que entre los vebins de
dita Vila y aura, Sentencien ala butilitat
y profit de aquells, bona y drecta adminishta
cio de Justicia y bon Govern de dita Vila
tan solament attenent. *Off.* Et quia
vestris temporibus, talis legum Inuenta est
permutacio. Incipite leoum doctrinam eis.
Dei Gubernatione tradere, et viam aperire
quam nos Inuenimus quatenus fiant optimi
Justicie et rei publice ministri, et vos maexi
mum decus In omne auium sequatur.

A

Arrendaments

Primo pot la Vila de Vilafames y deu p̄dre en los arrendaments que fara la dita que li pareoa millor: En laia sien mes de tres y lo mateyx en quascuols lliuraments:

Item porque seria de ningun ḡste fer eleccio la Vila pera sos arrendaments de vna Persona si aquella los rearrendaua. Establir que ninou rearrende Molins de oli. Carniceria, tenda, orjal, fleca, farineria, ni altra cosa. Pera administratio de la qual la Vila fa mes Confiansa de vna Persona que de altra. Si no es ablligencia del Conçell:~

Item ningun Particular puga Rearrendar ninguna heretat ni altra cosa, Sens voluntad del amo de aquella. Sots pena de ser nulle tal Rearrendament. Y que puga lo amo de la heretat, Casa, o, altra Cosa Competir al arrendador ques procure, y se administre per Compte de dit Arrendador:

*A*acusar *A*

Qui acusara a altri de alguna tala, deupiu
mer lo dit acusador escusar de ella:

 acusar Contumacías

3

Qui sera Citat pera dauant lo Justicia Real
o, Ciuil. pague vn sou no Compareyent ala com
pareyent part ~

Item quant algun foraster Citara a algun Vebí
de la present Vila, y lo dit Vebí no Comparey
ra pague per cada Contumacia. quatre sous Com
pareyent lo foraster. y estos sien peral dit foraster
Compareyent. y no Compareyent pague alde la
vila dos sous.

Item qui Citara a altri, y no Compareyera. Pague
vn sou al sitat compareyent

Item quant lo Justicia remetra a Castello de la
plana a son Assesor les parts. Senyalant los dia
pague la part no Compareyent, quatre Realsala part
Compareyent; ~

Arbres fruyters

4

Qui Collira o plegara fruyta de qualseuol arbre peral qual pena designada noy haura. Pague tres Sous de dia y sis denit. la qual pena tinguen qualseuol genero de animals.

Item qualseuol Genero de animals que entraran en heretat a on deu arbres fruyters y haura tenint empero fruyt. Pagueu deu sous de dia y vint denit. Y si menys de deu arbres y haura tingue lamayor pena trobantls o veurels dauall dels arbres. Item qui tallara o arrancara qualseuol arbre fruyter. Pague Sinquanta Sous.

Item qui Collira qualseuol Genero de fruyta dels Orts. Pague trenta Sous de dia y sexanta denit. Y fora dels Orts en qualseuol part Del terme Pague quinze Sous de dia y trenta denit.

Item qui sera Atrobat fent mal ayxi persones Com Animals en qualseuol arbre fruyter encara que fruyt noy ayxa Pague Sincets sous de dia y deu denit.

Item en xxij de febrer. M. D. C. xxxvij fons Determinat. que per quant en los figuerals y Garroferals noya pena designada. Se determina y Seyxa de pena en qualseuulla animals quey entraran. xxx s de dia y denit doble. exceptat lollanar que a quell lmya de pena x s.

Abatollar

Qui abatollara o dequalseuol altra manera fara
Cauré lofruyt dequalseuotarbres fruyters paguen
trenta sous de dia y Seyxanta denit.

Arbres dels orris

Perque es millor la terra se ocupe en produyre
bons arbres. Establim que ningú tinga en los orris
de dauall la font Magraners borts, lliconers, oms,
figueres de les Indies, ni figueres bordes. Sots pena
que a ses costes tallaran dits arbres, y puga quis
vulla tallarlos y arancarlos. Sens pena alguna
passats Sineb anys despues que dits arbres se hauea
plantat o naturalment auran exxit:

Abeuradors

6.

Qualseuol Persona que llauara nadara o de
qualseuol manera en brutata la Aygua de qual
seuols abeuradors del terme. Pague deu Sols ~

Item qui matapollara enponsonyara. Posara espau
arramulla o Sabo, ni altra Cosa danosa perals no diu
ments en dius abeuradors. pague Sexanta Sols tot
hom acusador. Y mes lo dany que Causara

Item ningun bestiar Gros, ni menut (Saluo Animals
de treball) abeure en los abeuradors de dauall Sant
Antoni. Sots pena de deu Sols ~

Item. que ningun bestiar Gros ni menut ans ni despus
de auer abeurat se detinga en torn del abeurador
a. docentes passes ans be fassa lloch als demes voldia
abeurar. Sots pena de sexanta Sols ~

Item establim pera conseruacio de dius abeuradors que
los Jurats Vajen vn dia aregoneyzer aquells Sots
pena de venir Contra son Jurament y no mirar
per lo be Comu ~

Item per la poca Aygua que ja en lo pou del Pla
es necessari que guardes perals animals defaena. Vo
lem que ningun bestiar Gros ni menut y abeure Sots
pena de deu Sols ~

Item per lo Gran dany que resulta defaltar laygua
en los abeuradors ayxi de dauant la font com da
uall Sant Antoni. Establim que ningu sia Cossat en
fer abus de traure Aygua a Carregues de dius abeu
radores. Sots pena de Sexanta Sols. y demit lo doble

Itte qui traura dygua de dits abeuradors paa
abeurar qualsiuol genero de animals (Saluo la diula
dels porchs y animals defacna) Pague deu Sous
y denit lo doble

Itte qui foradara dits Abeuradors. Pague Coran
ta Sous de dia y denit lo doble.

Amos y Moços

7.

Qui a fermara moço y ans de escomensar a
seruir lo auirara. Pague vint sous, y si lo moço
ans de escomensar a seruir Sen anira. pague al
amo vint sous.

Itte Si lo Moço aura escomensat a seruir y lo amo
lo auirara, tinga lo amo de pagar al Moço tota la sol
dada. y si aura escomensat a seruir, y Sen anira
pague lo moço al amo tota la soldada que se hau
ran concertat. Tot lo qual sea de entendre quat
causes justes y rasonables noy aura coneyxedores per
lo Conçell.

Itte qualseuol Moço deu pagar lo mal que fara ab
lo bestiar o Caualcadures que lis acomanaran ayxi
ban, Com esmena, ab tal empero que Cas lo moço no
puga pagar o Sen aura anat, se aura mort o no esta
rà en lo terme, En tal cas lo amo dels animals pague
lo ban y esmena. Nessant Accio al Amo pera Cobrar
del Moço

Itte qui llogara algun jornalier y despues nol vol
dra. li aja de pagar lo jornal. y lo mateyx pague
lo jornalier al amo quant no acudira ala faena
al ora acostumada, o per al dia aura estat llo
gal.

Itte qui deura dines de faena pague encontinent
sens dies ni oras de temps. y no pagant lis venado
ba bastant atotes pasades per lo que de present seto
bara tota Solemnitat de fur. y dret apart posada.

22 apellations 2

8~

Et per que los negocis se abreuuen, y lo que deu
pague ab breuetat. establim que lo Justicia puga
denegar la apellatio en materia de elams y esme
nes fins en Suma de trenta Sous ~

Item volem que en materia de tales y esmenes.
fins en Suma de Cinquanta Sous despres de la Com
damnatio del Justicia dins tres dies se aja de apel
lar al comanador de la present vila y dins altres
tres dies Introduhir la Causa en poder de aquell.

~~Itic passats los tres dies despres de la comdamna
tio del Justicia, dins tres dies manam setraguen
penyores, y passats los quals dins altres tres dies
se venen, y venudes dins tres dies sequiten. Passats
los quals Sens altra Solemnitat, Sens Recurs ni apel
latio alguna, Ipso Jure la Causa passe en Cosa jutja
da entregant les penyores a qui les haura compra
des ~~~

abellars

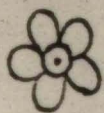

9-

Qualseuol Veí y habitador de la present Vila pot
fer abellar en antuxa de la vila y Serne Señor ab que
· nol fassa en abellar vell, lo qual nos puga Clamar
ni fer pagar esmena a ningun genero de no drimets.

Itte Volem que si Persones faran mal en diis abellars
paguen ¹⁰⁰ ~~200~~ sous de pena y la esmena ~

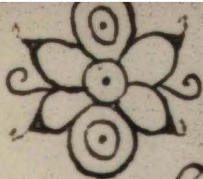
Itte Volent preuenir a alguns notables danys. esta
blim. que ningun Pose entorn de sos abellars ni en nin
guna part del terme (que tancada en Clau no stara)
ningun Genero de Veneno. Sots pena de Cent sous y
pagar lo mal auran causat ~

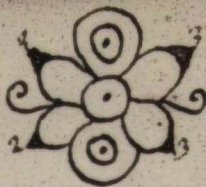
Per lo gran profit resulta als llauradors de Criar ab
ses Someres alguns mulats o mulates, lo qual ab Comodi
tat no poden conseguir si arriats van ala dula. Perio
W lem que ningun Arriat Collut vaja en la dula. Sots pena
de Sexanta Sous ~

Itte Sots la mateyxa pena manam, a qualseuols dulers
no guarden dies Arriats ~

Itte Sots la mateyxa pena Establim, que quishulla tin
ga los dies Asens fermats ab Cabestre o sino ab trauny
baga ~

B.

Bestiars Grossos y menuts.

Qui tindra o Sabra qui te bestiar ayxi Gros Comme
nut malalt en lo terme dins tres dies o notifi que als Ju
rats Sots pena de Cent Sous.

Item sots la mateyxa pena. qui posara qualseuol gene
ro de bestiar que aura comprat, dins tres dies que es
cara en lo terme lo manifeste als Jurats. Sots pena sa
dita de Cent Sous. Si Jano es tinga drabera parada.

Item la drabera malalta no bixea de la partida li se
aura senyalat. Sots pena de Cent Sous.

Item ningun vbi tinga ningun Genero de nodrimet
de foraster sino es amiges planes Sots pena de quinze
lliures. y la mateixa pena tinga el vchic
bufaric les miches ani de lo cinc anys sense en
far en lo Rec. l'obra.

Item qui sera notablement talador lo puguen priuar
no tinga ningun genero de nodrimet o al menys de
aquell genero que en aquella ocasio es mal guardar.
aconeguda empero tansolament del Conçell

Bestiars Perduts

12

Qualsevol genero de bestiar o caualcaures perdu
des no tinguen pena ninguna, empero Volem que qui
tals animals perduts trebara, Si comodament potra los
arreplegue s'ls pose en poder de Justicia Satisfet de son tre
ball.

Bestiars que poden asorrar los amos als Moços

13.

1 Item qualsevol amo pot asorrar a vn majoral. Sexanta Caps de bestiar menut y al drabada trenta. y de bestiar gros. sis al majoral, y tres al drabada y si de ay a uant tindran. Laquen erbatje a rabo de trenta Teas per Cent de bestiar menut y de bestiar Gros quatre Re als per Cap. Entenentse quant los Moços Son forasters y lo bestiar Sia Cabriu.

2 Item tinguen obligacio lo Amos de manifestar tot lo bestiar tindran los moços Sots pena de Sexanta Sous. Saluo lo quels poden asorrar. Restant en saforca en respecte del bestiar gros.

3 Item lo amos deuen pagar lo erbatje que deurán los moços (en cas empero) quel moço Sen Sia anat Sens lamo hauerne dat noticia als Jurats.

4 Item. En declaracio del primer dit establiment Volem que ningun amo asorre al seu Majoral mes de Vint Desses de bestiar llanar, y al drabada deu Sots pena de Vint y sinch lliures. Sent lo amo Vebi y lo moço foraster.

5 Item quant los Arrendadors de les Erbes del terme o porcioners de aquells, asorran a sos Moços qual seuol numero de bestiar, Volem dit bestiar fassa numero ala major Suma que dits Arrendadors o porcioners poden tenir en lo pnt terme.

Item. Se deu aplec el Capítol quart que tracta del ganado llanar que poden asorrar los Veïns, als Vicarers, segons la determinacio condicia feta en 23 de Octubre de 1763.

Bestiar foraster

14.

Tot bestiar menut foraster que entrara en lo pie
sent terme. Pague Set Desses de dia y quatorze de
nit y si sea bestiar Gros. Pague Set lliures de
dia y quatorze denit. Les quals penes son de la
Vila com les erbes del terme sien Seues. de la
qual pena tinga lo teu lo Guardia.

Itte cas que los Ganados forasters pujant o bayxat
apies o altra part exxinan del Cami Real lo ^{por} guar
dia no tinga si no es la setena part de dita pena.

Itte lo Guardia no prenga de ninguna Penyora
da ninguna cosa per parte, ans beles manifeste als
Jurats. Sots pena de Quaranta Sous.

basses dels Molins del di
Dauall los orts.

152

Itte qualseuol genero de animals que entraran en
les basses de la fargalada. Paguen deu sous mentres
fargalada y aura.

Item qui tindra guarda menor als bous. no l'isdo
ne excusa ans be en auer estat en la partida. Sia com
demnat. Si no es quey haja talador de proua. lo qual
deu fer jurar lo Justicia al demanador.

Item cada parell de bous porte es quella batalla
da. ques puga boir be sots pena de deu sots.

Item lo amo dels bous deu pagar lo mal que fará
en cara quels aja acomanat a altri reseruantli deu :
pera descobrir de quils guardara. pero que ordi
nariament se acomanen aguardes menors.

Boualar

17~

Lo Carnicer que dins Sis dies después que haura fet dany en lo boualar nol manifestara al Amo de la heretat. Pague vint sous. Pero manifestant aquell dins los dies Sis dies no en conega en pena alguna.

Itte de tot bestiar menut trobat en lo boualar sepuge degollar de dia vn dia y denit dos. Com sien de trenta en amunt. Y fins entrenta diner per cap y denit lo doble.

Ittem en dies degolles pot lo guardia triar ladres que voldria Com no sia manso ni boch.

Itte si sera bestiar Gros exceptat bou de saena, o, Caualcadures trobat en dit boualar. Pague vint sous de dia y denit lo doble. Com sien de deu en amunt. Y fins en deu tinguen Sinch sous de dia y denit lo doble.

Itte pera Sei valides dites penyorades de dit boualar deu lo guardia Conseguir dies bestiar dins del boualar Conforme hus y pratica de la present Vila.

Itte establím que ningu sia Gossat de fer sendra en lo boualar. Sots pena de deu sous.

Itte ningu fassa foins de cals en dit boualar sots pena de Cent sous.

Itte que ningu fassa cremades en dit boualar sots pena de Sexanta sous.

Ittem que lo Carnicer no puga portar per dit boua

lar Si no trsentes Cabres y ~~Sinquanta Cabres~~ y
deu moltos, Sots pena de degolla. Coes les Cabres
ab sos Cabrits y en lloch de aquelles pugua Portar. Et
Sinquanta mascles, ayxique podra portar dits 150
mascles, y 150. Cabres ab sos Cabrits.

bestiar Gros y menut.
com se enten

18

Bestiar Gros se enten, bous, Vaques, Vedells
de sis messos en amunt, Porchs, Porcells de tres messos
en amunt, Oveins, Eques, Pollins de sis messos, Au
les y Machos, Asens Muehs de sis messos en amunt
y Someres.

Item bestiar menut se diu tot genero de bestiar
Cabriu, llanar, Pollins, Muehs, Vedells, fins en sis
messos, y porcells fins en tres messos.

1800 10/10/1000

 C.
Corral o, Presso per als
animals ~

19 ~

Ningu traga del corral o, Presso te la Vila pera
als animals, ningun animal, quey sera possat per
lo guardia o per orde del Justicia. Sots pena de Cin-
quanta Sous ~

Item Volem que dins dos Ores, despues que lo Guardia
haura possat alguns Animals en la preso, o manifeste al
Justicia, Sots pena que la Penyorada Seia nulla y pagara
lo dany que rebran.

Contribuyr en esmenes.

Quant alguna Guarda maior Sera Condemnada
en alguna esmena per auer estat en la partida, en
la qual en lo temps ques feu lo mal y estaua alguna
guarda menor, deu dita Guarda menor Contribuyr
en dita esmena, Sens Sentencia de Juge. Ipso Jure

Casarcio.

Item ningu llauca d'roba de llana, ni de lli que no sia
de bugada en lo llauador del costat de la basseta. sots
pena de Sineb Sous.

21

Item ningu llauca ningun genero de d'roba en lo sa
farcig del costat de la font, ni llançar pedres, ni altre
brutesats en ell. Sots pena de deu Sous.

Clapers, Parets, y Pedregals

Qui denocara claper, Paret, Pedregal o, sen
portara Pedres de altri, pague, deu sous. y lama
teyxa pena tinguen los animals.

Cauar terra.

Ningu Sia Gosat Cauar terra ni portarsen de
heretat de altri. Sots pena de Cent Sous.

23~

Coltiues Mollonades

24-

Les Coltiues Mollonades que nos faran del dia de Sant Michael, fins al dia de tots Sans nos deuen guardar.

Item ningu fassa mes de tres de dites Coltiues y aquelles Sobre qualseuol Destoll. Sols pena que no les guardi.

Item qualseuol genero de animals que entraran en dites Coltiues fetes en la forma dita, Paguen deu Sols de dia y denit lo doble, del dia de tots Sans fins al dia de maig. y Si bou o caualcadures en dit temps y uaxan o fermaran. tinguen de dia Vint Sols de pena, y denit lo doble.

Coltiues Grosejades o Sembades.

25.

Ningun Genere de animals, entre en Coltiua grosejada en cara sia sembrada de tramussos del dia se aura sembrat fins al primer dia de juliol. Sots pena de trenta sous de dia y sexanta denit. Y si sera sembrada de tramussos fins seran collits. Sots la mateixa pena.

Itd Ningun tenatinent puga fer ningun genere de Coltiues. Y fetes nos guarden.

Ab determinacio consiliaz. feta en 28. de Febrer 1759. fanch determinat que ningun real pusa fora mes de la granal de Coltiua de heura por cada parcel·la y al que restina a parcel·la no pusa fora mes que un jornal de ditos coltiues. Si enfora mes no les rebuen quisi ax

Coltiues Grosejades o Sembrades.

25.

Ningun Genero de Animals, entre en Coltiua grosejada en cara sia Sembrada de tramussos del dia se aura Sembrat fins al primer dia de Juliol. Sots pena de trenta Sous de dia y Sexanta denit. Y si sera Sembrada de tramussos fins Seran Collits. Sots la mateyxa pena.

Itt Ningun tenatinent puga ser ningun genero de Coltiues, y fetes nos guarden.

Ab determinaci6 concillia. feta en 28. de Febrer 1759. fanch determinat que ningun Real pusa fora mas de los ganals de Coltiua de heava por cada parcel·l, y el que no hino a parcel·l no pusa forner que un jornal de ditos coltiues. Si en fava mas no les rebuen que un.

Corrals.

26.

Qui tancara ningun Genere de Animals en ningun
Corral Contra la Voluntat del Amo de aquell. Pague
Vint Sous de pena: ~

Itte Volem Sots la mateixa pena, que ningun tan
que porchs en les Cases ni establies de les Beres, ni
en ninguna altra part: ~

Carrasques.

27~

Los bestiaris o Porchs que faran mal en Carrasques
o en lo fruyt de aquells en cana que noy haja sino vna
Carrasqua - Paguen deu sous. y lo mateyx sia en les per
sones de vn grapat de billotes en auant.

Ningu fassayssa fer ningun genero de paransa
pera caçar en cretat de altri. Sots Pena de deu Sots ~

Stem que ningu sia gosat de caçar per
ningun Sembrat Sots pena de deu
Sous

Qualseuol Masouer o Pastors forasters debuen
tenir en la Vila Casa ab penyo. Sots pena que des-
pués de hauellos Citat Vna volta person alment no Com
parey xeran. Dequen o no dequen, Pagaran los Gastos
y despues de dita Sitacio les demes sefaran ala porta
de la Cort.

Item la sitacio feta al marit o ala Muller de la ca-
sa ab penyo, es de tanta forsa Com si personalment fos
sitat lo tal Masouer, o Pastor.

Ningu Caue terra Dels Camins, y Sendes Publiques, ni llaurant Sen entren en ells, ni de altra manera los fraude. Sots pena de quaranta Sous.

Itte qui fara Cami per heretat quetana Sembrada o Sera guaret pague deu Sous.

Itte qui pasara per Camins vedats sos animals pague deu Sous dedia y denit lo doble.

Itte volem que tot lo dany quefara en los Camins vedats sepague Com si fos fet en la mateyxa heretat.

Itte mentres fruyt y hauna en los Oliuars ningun genero de nodriment puixe ni bayxe Sino esperlo Cami de alba Sots pena de deu sous dedia y denit lo doble.

Qui Sera posat en la Preso, Pague dos diners de
entrada. y dos de exida. y de vn dia y vna nit
quatre diners y si Sera ferrat. Pague quatre diners
de ferrar y quatre de desferrar. y si molts dies
y estara pague dos diners per cascun dia.

Qualseuol Clam o ban. Se debuen posar dins quin
ze dies Contadors del dia hauran tengut noticia
del malfactor, passats los quals dins de altres quin
ze dies ha de executar. Sots pena que faltant en les
Coses Sobredites Sera dit ban de ninguna forsa y va
lor Com si posat no fora.

Item ningun ban Sepuga Posar que primer no
sia aduerat per lo Justicia. Sots pena que Sera nulle.
y que ha de ser intimada al malfactor

Item si algu Manifestara lo mal hauras fet al amo
de la heretat o en Justia lo Confessara, en dits Casos nos
puga posar ban, si no fos que Jalo amo de la heretat
per altra Via o Sabes. que ental Cas, podra posar
lo Clam.

Item per ser lo fi de la Justicia que Cascu sia pagat
del dany li ha fet, y podria ser que algu hauerli
posat ban de sospita per no pagarli negas hauer fet
lo mal. Pero Volem nos posen bans de sospita en
ninguna Cosa.

Item en qualseuol malaser que pena Sertia noy haura
Volem que y aja de pena tres Sous de dia y denit
lo doble.

Item Volem que lo Guardia tinga lo ters en qualse
uol Clam o penyorida y no altra persona que hauri
acusat.

Item quant lo Clam seia aduerat per altra persona

Y no per lo guardia tinga les dos parts de la pena
lo amo. y la tercera part lo Justicia.

Itte quant algu escusara de alguna tala y acusa
ra a Altri al tal acusat no li posse Clam.

Itte qui trauara o lligara qualseuol genero de ani
mals en qualseuol malafer no obstant o manifeste al
amo o en tubi o confesse li spuga posar Clam.

Itte quant molts animals de faena de diferents amos
seian trobats en qualseuol malafer se pug^a posar vn
clam acaseu de bamos de aquells.

Itte ningu pot sei Competit a Murar si auist anni
gu en algun malafer peraque li posse Clam —

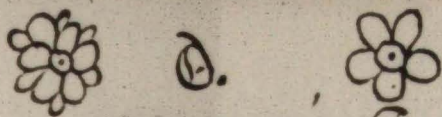
Condemnations De Proua:

33~

Qui sera demanat de proua ala primera Citacio en
cira que noy Comparaja, Sia Comdamnat Sens acu
sarli Contumacia, pues se Comdamna Com si present fo
ra. ~~Y Comdamnat lo triqua per pagar~~

Este qui sera Comdemnat en qualreuol ^{cosa} tasitament
es vise ser Comdemnat en tots los Gastos, ayxi en si
tar amolts Com als. Saluo la Contumacia, la qual la
deu pagar lo Contumas.

Qualseuols Clauaris. Volem ano cyxir de la Sala
paguen encontinent tot allo que per los Jutges Seran
Comdamnats.

Ducles de la Justicia

35-

Quant al Justicia li ofeura algun duete per lo qual no se atruera fer prouisia, podra remetre les parts al Assesor, Senyalantlos dia Et Cominatio de quatre sous per Contumacia, pagadors per la part no Compareyret si be per euitar gascos y deslorps Sera millor (Segons lo negoci o demanara) Escriure les pretencions de les parts al Assesor ab vna Carta misiuua y Comforme la resposta fer Prouisio:~

Atte quant lo Justicia tindra algun duete en la Inteligencia de algun establiment, dega Consultarlo ab lo Conçell, y Comforme la determinatio de aquell Judique

Ningu pot demanar de sospita ninguna tala te
 nint de proua. lo qual ex officio deu lo Justicia medio
 Juuamento examinar.

Itte quant algu demanara alguna tala deu
 primer lo Justicia pendre en Juuament aldema
 nador si en part o entot lacobrada.

Itte qui demanara dincis defaena pot Citarla
 part per aldia diat y no Compareyent alapi
 meia Citacio sia Comdemnat apagar en conti
 nent y no pagant lituenen penyores en continet
 sens guardar mes solemnitat.

Quis desaueinara: buide son domicili dins quinze dies. Sots pena que pagara los Carrecs de la present Vila Com si fos Vebí.

Item quis desaueinara o deu jer dauant lo Justicia Real y Jurats y ab acte public venunciar ala naturalta, domicili y Vebinat de la present Vila.

Item quis desaueinara dins quinze dies ans que sera nomenat en algun Carrec, o ofici Public o tudor Sia Com si no seagues desaueinat

Item quis desaueina encara que sia natural no puga ser acollit si voldra tornar a Vebinarse que primer no sia passat per Conçell.

Item si algun foraster se voldra auenar en la present Vila dega primer demanar llicencia al Conçell.

Item ningun Vebí Gose llogar Casa a ningun foraster Sens llicencia del Conçell. Sots pena de deu llivres

Derencir lo talador

38~

Item lo amo de qualseuol animal deu pagar
lo mal baurafet dit animal Sens poderlo derencir
per la tala:

Item lo Pare, Mare, o tudor, Lague lo mal, fana lo
fill, filla o Menor:

Y L E Y

Empara.

39-

De vchi a vchi se pot emparar qualscuol cosa

Ningun genero de Animals entre al rededor de
les Eres de docentes passes, en la terra del amo de la
Era. Sots pena de deu Sous.

Item en les Eres que estan en el Remalada Se deu
guardar lo Sobredit establiment, del primer dia de
Juny fins a Sant Miquel, del qual dia en auant Sols
y Sia la mateyxa pena estant en la mateyxa Era.

Item qui furtara de les Eres, Casa o barraca de
aquelles, Palla, Pallus, Sarmenis o Cabirons, Pague
Quaranta Sous de dia y denit lo doble. y lo mal de la
partida se aura set en les Sobredites Coses Respectiue.

Item les partides de les heres Son lesques Segeyxen. 1.
La primera partida de les heres es bayxant lo Cami de
Alba auall amandreta fins la Serra de Antoni Oliver.

Item Segona partida bayxant per lo mateyxe Cami
amasqueria fins la senda de les heres y al camí de
morella.

Item tercia partida bayxant per lo mateyxe Cami
de alba les heres dauall dita senda fins al Cami
de morella.

Item quarta partida bayxant Cami de morella totes
les heres queia amasqueria dauall y damunt la sen
da fins lo baranch de les cloches.

Qui tinda talador de pioua no pot Condamnar ala guarda menor encara que guarde mes de deu Animals.

Item aningu se done excusa que Continuant no aja guardat los animals, Si no es quel aja acomenata al tri, lo qual deu tambe excusar.

Item qui sera demanat, deu respondre directament Si, o no.

Item qui excusara dela tala lis Sera demanada, ans de excusar de aquella, deu lo Justicia medio Juramento demanarli Si Sap qui a fet dita tala, y aso per cuitar Juraments, destorps, y litigijs. y alque sera acusat no lis pugua pesar etiam.

Item pot lo Justicia donar excusa encara que los animals hagen estat en la heretat Com no ajen estat en lo mal afer. Aso empero discretament Segons la persona Sera.

Item volem que nos done excusa ala Persona que Vna volta aura excusat fals deninguna manera ni per ningun temps, ans be en auer estat en la partida Sia Com demnat Ultra de pena de perjur.

Item qui excusara de alguna tala deu medio Juramento dir Si acomenat lo bestiar a altri. y alqual deu fer excusar ans de demanar a altri, y sino estara en lo terme (hauent excusat los demes que an estat per la partida) pague lo amo dels animals.

Quant ala Justicia clara y desfinctament y no de
 altra manera, li constara del mal aura fet, tal y
 tal animal; Puga repartir lo dany entre ells. Com sia
 Just que ningú pague lo mal que no fa.

Itte les esmenes se deuen demanar dins dos
 anys contadors del dia que preara lo mal. Sots
 pena que pasats aquells nos podran demanar.

Itte volem que dites esmenes se cobren dins dos
 anys contadors del dia de la Condemnatio de aquells
 sots pena que pasats aquells ja nos podran cobrar.

Itte les esmenes que seauran depagar de qual
 seuol fruyts se deuen pagar ala Collita de aquells
 respectiue pues de aquells fins allaus lo dno no se
 profit

Preuenint als designes, De persones cautelosses.
 Volem, que qui demanara pasat Nadal la tala del
 Vi Seli haura fet, no tinga obligacio lo talador de pa-
 gar lo Vi, si no es al preu que anira ans de nadal:

Item perque Cascu despues de Ser Condemnat deu
 tenir Cuydado de pagar lo que deu, Volem que sem-
 pre que la tala del Vi Sera demanada ans de nadal
 y lo talador Sera Condemnat. Aguardara a pagar al
 gun temps, dega pagar lo Vi al preu que anira en la
 ocasio que lo amo loy voldra fer pagar, o donar lin
 Vi bo y rebedor:

f

+ 4.

forn de Cals.

Qui fara forn de Cals sens tenir llicencia dels Jurats pague Sis Sous.

Item dins quinze dies despues de la llicencia deu hen escomensar de fer dit forn, Sots pena que pasats aquells, podra ferlo qui voldra.

Item dins dos messos despues de la llicencia deu fer traure la Cals de dit forn, Sots pena que quis hulla sen podra ocupar de ell ayxi com estava, Saluo de la llenya.

Item ningu vena la Cals de dits forns, ans de veure los Jurats Si la voldran, Sots pena de Sexanta Sous.

Item Sots la mateixa pena de Sexanta Sous, volem que ningu vena dita Cals sens presencia del mustasaf, lo qual deu mesurarla y veure si es rebedora.

font.

45.

Qui Nadara. Lauaura les mans, Draps, abeurara
Caualcadures o fara qualseuol altra brutedat en la font
Pague Cent Sous.

feratoes, alfals.
Panis y Dacxa.

46~

Qui furtara qualseuol genero de dites Erbes. Pague
Sexanta Sous.

Itte qualseuols Animals que en dites Erbes. Seran atro-
bats. paguen deu Sous de dia y denit lo doble.

Itte qui trauara d'ligara dits Animals en dites Er-
bes. Pague Vint Sous de dia y denit lo doble.

Itte si les dites Erbes eslaran en part tancada y ro-
dada de parel. paguen Quaranta Sous de dia y denit
lo doble.

Itte qui sera atrobat furtant qualseuol genero de
dites Erbes. Pague tot lo mal y aura en la partida de
dites Erbes respectiu.

Pauses

Itte la partida de dites Erbes Son les Seguentis.
Primo la primera partida exirne per lo portal del
Naual Cami de la Seria perdamunt la Seuada
de la V.ª masa la font Jordana auall fins ala basa font
Rocagiava y muralles de la Vila fins adu portal.

Itte Segona partida de la font auall Cami dels
abeuradors perdamunt la Couatella als Corals gi-
rant amasqueria per la canera Vella trauesant
ala hereta murala auant fins al portal de la font.

Itte tercera partida del Corral de lau. Habades
fins al banant de nouella bariant auall fins

ala fossa de na Nunyes fins al Cami de Caba
nes per lo Soldauall del Oliuar debertsomeu
mallassen quant amasquera Cami de Onda
auant fins alcami de morella Cami amunt fins
la Canerassa de la hereta.

Itte quarta partida de la Canerassa de la hereta
Cami de morella en auall grant amasquera
Cami de Onda fins albaranch dengil y barranch
amunt grant amasquera peida munt les Cos
tes de Joan blasco fins ales moles y alportal de
onda

Itte quinta partida cyxint per loportal de on
da fins ales moles Costes de Joan blasco fins
albaranch dengil y barranch amunt peida
munt la oueta dengil fins la Creueta y Cami
de borriol enues la vila Cami auall fins al
portal del Naual y Castell y mirada auant
fins alportal del Naual y Castell y mirada
auant fins alportal de onda

Itte en lo mal quesara en les heres endues
erbes Conforme en los Ittems de les partidas de
les heres.

Ningu fassa femer, a Cent Sin quanta passes. de la
font. Sots pena de quaranta Sous.

Itte qui furtara fems. Pague Sexanta Sous.

Itte los femer que estara mes de vn any que noy haura
fem los puga pendre quisiulla.

Itte ningu fassa femer dins de la Vila Sots pena
que careu sel nepuga portar.

Qui lleuara, o, posara fita. Sens presencia de la part
Interesada, o de aquella o a quelles Persones que per
orde del Justicia y deuran ser. Pague. Cent sous per
cascuna fita lleuara o posara, y no obstant nos puga
posar ban de sospita, lo Justicia prenga en Jurament
a aquella persona o persones que presumira auer lle
uat o posat dita fita, y sobre sa Confesio puga exxe
cutarli la pena, porque tot om estiga al de raho y just.
ser pendrelas per ses mans.

Ningun foraster traga fems, fassa Sendra. Carbo
llennya. traga ni arran que Pedres. en lo present
terme. Sots pena de Cent Sous:~

Guarda Menor

Guarda Menor no pot guardar més de deu Porchs.
Sots pena de deu sous. Ultra de que deu Ser Condemnat
Sols aja estat en la partida, no tenint de proua.

Item Volem Guarda menor se entenga la persona
que no Combrega.

Item no portant la guarda menor més de deu Porchs
ans a ser Condemnada deuen escusar les guardes
majors.

Item en bestiar menut de huen escusar les guardes
majors, y despues hauran escusat Condemnar ala
guarda menor que haura estat en la partida.

Item en Caualcadures, boues, o Vaques nos pot adle
gar Guarda menor, en auer estat en la partida. Com
noy aja de proua.

Garbes o sellars.

si ~

Qui furtara Garbes De qualseuol genero de Sementer. Pague Cent Sous ~

Item qualseuol genero de animals, que fan mal en Sellar o, Garbes de qualseuol genero de Sementer. paguen Vint Sous de dia y denit lo doble.

Item qui espigolara Sen llicencia del amo Pague deu sous ~

Gallines

52.

La Gallina que entrara en qualseuol Ort, ban
cal o heretat. puga ser morta de qualseuol mane
ra. Y la Gallina es del matador: ~

Guarets

53~

Qui entrara dins tres dies haura plogut en qualse
vol quaret fins al darrer dia de abril. pague deu
sous.

Item del darrer dia de abril fins atots Sans, nin
gun genero de nodriment, Ans ni despues de hauer
plogut, entre en ningun quaret, Sots pena de Vint
sous de dia y denit lo doble.

J

st-

Jochs

Los Jochs Son del Justicia Real.

L. L.
Laurar antuxans.

SS-

Qui llaurara antuxans de la Vila, o Malla
des. Pague docents sous y perda treballs y Sementer

Per Ser los llops tant nocius a la Republica. Volem que aqualseuol Persona que matara llop o pendia llitigada en lo present terme de Vilafames. per cascu llop y cascuna llitigada, li donen Cinquanta Sous.

Item qui parara Seps, Sens primer fer fer Crida Com en tal partida y Ja Seps parats. Ultra de pagar lo dany causaran dit seyv. perda lo Salari dels llanços.

Item Sots la mateyxa pena, Volem que damunt de qualseuol Sep mentres sera de dia y aja una tra ma gran.

Item Volem que en los pobles apactats, dels llops. que en ells se mataran. no pague mes Vilafames de allo que los dits pobles Pagaran, dels llops se mataran en la present Vila. y lo mateyx sia en les llitigades.

MS.

57~

MERCADERIES

Qualseuol Vebi se pot aturar preu per preu qual
seuol Mercaderia, Caualcadures o qualseuol
Cosa sia ~ Sent nessesaries y profitoses peral
Comu

Item qui vendra heretat a persona foraste
ra, deu fer fer Crida, Com tal heretat se ha ve
nut per tal preu, la qual heretat se podra aturar
preu per preu qualseuol Vebi dins de vn any
y Un dia Contadors del dia de la Crida ~
Com sia de Contants ~

Item quant la heretat sera venuda alforaster
alfiat qualseuol Vebi las pot aturar preu per
preu pagant de Contants y no de altra manera
pero loques fia a hu moltes voltes no pot fia a
altri

MSolins.

58-

L Migouanyys L

59.

Primo les tales que fara qualseuol migouanyer.
Se han dedemanar dits mig any Contador del dia.
que se hauna fet la tala. passat lo qual notinga accio
De demanarles.

Marhuanyys

60.

Los Marhuans nos deuen guardar ~

Qui fara llenyia, Sendra, Carbo, o pegara soch a
sexanta passes de quals euol mallada o en aque
lles tallara, exceptat pera aladres. Pague Sexanta
Sous:~

Mallades DE la Vila:

62

Primo la Mallada de la Coua de morella ~

Item los bancals de la Coueta, nomenada la coueta de na Orulla y sos antuxans del bananch de morella ab lo bustal del tos al de la font.

Item lo bustal de la dresera damunt los teners, e los bustals dels mollons ~

Item la Mallada Cella ~

Item lo bustal del collet de les Saleres, e lo bustal den feliu ~

Item la Mallada del bustal, y de la font del buytre ~

Item la Coua del Moro ~

Item les Couetes den tros ~

Item lo bustal de la Regina ~

Item les ferreries de la Vall Juncos ~

Item la Mallada de la Oribia Roja ~

Item la mallada de la Coua paredada

Item lo bustal de la Serreta de la Coua paredada

Item lo bustal del fronto del baso ~

Item la Mallada del Castellar de la font del gonder ~

Item lo bustal de la lloma del arbosar ~
Item lo Vilaret del mas dauall prop la lloma del arbosar.
Item la Clapisa Grossa, E' lo bustal de na montina ~
Item la Olivera de la Vila. della lo Collet de la barçella
prop lo Cami del Moli ~
Item lo Singlet y la mallada de bendormamos ~
Item los bustals dels malladars, E' lo bustal de la talayola
Item lo bustal del torsal den arques, E' lo bustal del
morrat dena Molinera ~
Item lo bustal de la Coueta den domingo Alegre. damunt
Campo Nojo ~
Item lo bustal den Sebria ~
Item la Coua de la Penella, ab tots sos bustals ~
Item lo bustal dels caragols E' lo abellar den vidal ~
Item lo Palmèral al estret ~
Item lo bustal del coll de fenosa ~
Item los Diacons del torsal d'orig
Item lo Oliuar apellat de la llumera ~
Item lo bustal dels Pallerets ~
Item la Coua damunt de beca ab sos Antuxans ~
Item la otra Coua de beca ~
Item la Coueta de la mallada sotaranie
Item la Coueta dels Jaqueros, ab la font de la tosca.
Item la mallada apellada del puig de pasques per
queren den Grabiul Real de Cabanes a la Vall de
Alba, ques ahi lo puig den tosquilla ~

Ittem del algar e pedrices de aquell, lo bustal ~
 Itte lo bustal del barranchi den burro e la malla
 della ~

Itte les Coues de la mora ~

Itte la Coua del bolihermi ~

Itte a viij. dies del mes de Maig any M. D. Liiij.
 los honrats en Guillem gual y Joan mas, Vehedors
 de la present Vila, presents los honrats en
 Pere Andreu Justicia Real, en Llorens Vilar y
 mestre Antoni llançola Jurats, feren Relatio haueu
 anat a Veure vnes mallades de la present Vila.
 E presents les parts a dites mallades Conuocats jut
 Jaren los dits Vehedors, E encara lo dit Pere
 Andreu y Antoni llançola Jurats y Antoni eyxar
 nit major qui fonch Conuocat pera dit fet ab los
 dits Vehedors per mi llicis Casset notj. escriua
 manaren Asentar en les Mallades de la present Vila.
 les Infra següents ~

Primo la Mallada del Traboser a les saldes de
 Gaydo ~

Ittem la mallada del Cami del Arch a masque
 rra quaja vna Carasqua ab vnes dioquetes que
 solia Ser de Pere buyxados ~

Itte la mallada ab cap de la Vall Juncosa al costat
 del camí de la Serra asienta ab miquel Sol de Vila

Itte la mallada que fonch detenclida a la Vila al costat
 de la mallada den Puig de Pasques sunt al mas den
 Carbo ~

Tot bestiar Cabriu, bou, Caualcadures, ayxi
 Asnines Com mulars, o Equacines, que entraran en
 qualseuol Moreral, mentres fulla tindran les more
 res paguen Vint Sous de dia y denit lo doble.

Item porchs y llanar que entraran en los more
 rals en dit temps. Paguen deu Sous de dia y denit lo
 doble.

Este qualseuol Persona que Collira fulla o tallari
 Vergues o Verga de dits Morerals, pague Sexan
 ta Sous de pena. Y Si es de enpelt del primer any
 pague huuitanta Sous.

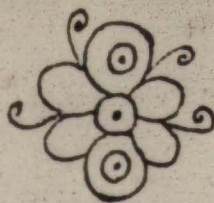
N.~

6s

O.
Orts.

66.

Qui entrara en qualseuol Ort. Que Vint sous
de dia y denit lo doble. y la mateixa pena tinga
qualseuol genero de animals.

Ostal de la Vila.

67.

Quant qui tindra arrendat lo Ostal no donara
lo necessari. Puga lo Concell a gastos de dit osta
ler y fiances posari altra persona.

Los Animals menuts que entraran en qualseuol oliuar. Paguen deu sous de dia y Vint denit y si fruyt y haura. Vint sous de dia y denit lo doble.

Itte qui plegara o Collira oliues en oliuar de altri. pague Vint sous de dia y denit lo doble y si les furtara del munt a hon To. Anno les te arreplegades. Pague Cent sous de dia y denit lo doble.

Itte qui fara llenya en oliuar de altri pague Vint sous de dia y denit lo doble.

Itte mentres fruyt y aura en los oliuars ningun bestiar ni porchs, pasen per ningun Cami, si no es per lo cami de alba. Sots pena de deu sous y denit lo doble.

Itte boues, o Vaques, que entraran en qualseuol oliuar. Paguen deu sous de dia y denit Vint.

Itte Caualcadures mulars, Asnines o equacines. que entraran en qualseuol oliuar que tindra fruyt de Nostra Senora de Setembre en auant paguen deu sous de dia y denit Vint sous.

Itte de nostra Sna. de Setembre en auant si fruyt tindran los Oliuars, tinguen lo Porchs de pena tre ta sous de dia y denit lo doble. y no auenthi fruyt, tot lo any tingue de pena, deu sous de dia y denit lo doble. o Pena de la vida Com sempre.

Dorchs.

Los Porchs tenen pena de la vida en qual
seuol malafer Com esta dit, y si matarlos no vol
dran tenen la pena posada en los animals gros
sos.

Itte los porchs de huen Ser Senyalats, Sots pena
de tres sous per cascu, ni passen per dauant la
font, aconeguda empero del Justicia Segons lo
temps, Sots la mateixa pena.

Itte. los porchs que aniran vells per la villa
mentres vitara fora la villa la comuna pa
que cinch sous de dia que fos de nit encara
que la duba no vti que fora la villa pague
deu sous.

En la villa de SAS se determina que els
porchs no tinguen pena de la vida, se tam
ment tinguen la pena pecuniaria que
tenen los animals grossos.

Qui passats tres dies después se hauran fet los cri-
des. que Vingue tot hom. a manifestar sos animals
al Jurat o Jurats. no manifestara sos animals. Pague
sexanta sous, y Peyta doble. Simalisiósa ment
Seuena a deyxat de manifestar.

Item perque no es raho que ningú pague Peyta
del temps que sos animals no haurán pasturat en
lo terme. Volem que ningú pague Peyta si no es
del dia que haura manifestat, fins al darver de
maio.

Item perque cascu te en la ma vendre o tenirse
lo bestiar que lo primer de Jun tindra, Volem que
qui tindra en diu dia qualseuol genero de animals
de tots aquells pague la peyta de tot lo any, en ca-
ra quels vena en laltre dia.

Item qui tindra bestiar al port de qualseuol ge-
nero que sia, dins tres dies que estara en lo terme
manifeste dit bestiar als Jurats. Sots pena de
sexanta sous, y Peyta doble.

Item la Peyta Volem se pague entres equals.
pagues. la primera lo primer de Setembre la
segona lo primer de giner y la tercera y vlti-
ma lo primer de maio. Pera cobrar les quals
pagues pot lo Peyster fer Cyxcusio prompta.

obrir les portes Deles Cases y de aquelles pen
dre lo que li pareyxa. y vendre en continet
en publich en cant sens dies ni ores de temps to
ta apellacio denegada. y si Comprador nos tro
bara puga lo Peyter ferne de aquelles paga
al Sindich de la present Vila. y si bens mo
bles noy aura, puga executar bens Setis, Ve
nentlos Conforme a Justicia, y si Comprador
nostrobara, puga lliurarlos al Sindich, en so
lutio de la peyta per aquells deguda, y si com
prador se trobara, notifiques la Venda al amo
de la heretat o a persona lligitima, dientli dins
deu dies lliure o quite dits bens setis. Altramet
dita Venda passara en Cosa Juzada, y a totes
pasades dits bens venuts, y tota apellacio dene
gada, e a totes Equalseuols Solemnitats de dret
y defur apart posades.

Item feta la Venda de dits bens setis en la forma
dita fassa lo Peyter depositar lo preu de aquells en
la Cort fentne entrada y cyxida.

Item puga dit Peyter fer actes al Comprador de
dits bens a tota Utilitat y profit de aquell.

Item lo peyter deu tenir Cobrada tota la Peyta lo dia
que donara Compte que sera dos Anys Inklusue.
Contadors del dia que li haura donat lo llibre
a pagar de sos propis ano cyxir de la Sala. Pre

uenint los Jurats lo llibre fentli memoria a part dels
Desagos. pera quels Cobre quant Vulla:~

Este volem que tantes quantes vegades quisuulla Com
piara porchs forasters dins tres dies manifeste aquells sots
pena de Cent Sous. y pague la Peya de tot lo Any
arabo de ~~sis diners~~ per Cap. (no obstant tinga ra beira
parada.~

Perque lo basto del Justicia nos deu acomanar a
persones bayxes, Volem que lo Justicia no acomane
lo basto en ningun cas al ministre de la present Vi
la; ni alguardia, ans be dit Justicia o Son lloctinet
o Vna persona honrrada, quant al Ministre noli
Voldran donar penyores. Vajen a les casses, y tingue
per son Salari Un Real Valencia, y lo ministre sui
diners:~

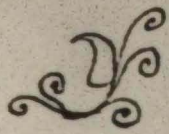
Itē volem que dites Penyores dins tres dies Seve
nen, y venudes dins tres dies Sequiten, pasats las quals
les penyores Selliuren al Comprador, y Topien aquis de
ga (en respecte de Clams y esmenes).

Pegar foch en lo terme.

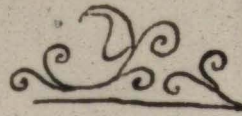
73.

Qui pegara foch en lo terme sens llicencia dels jurats. Pague Sexanta sous.

Itē qui pegara foch en lo terme encara que tinga llicencia dels jurats, y no fara crida publica, notificat vol pegar foch en tal partida, Pague tot lo mal fara lo qual no pagara sent dita crida. Exceptats arbres Garbes, Garberes o Cellars, y sementer de qualse uol genero que sia. Lo mal dels quals Cosses vol sempre sia pagat.

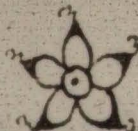

Q.

R

Redonda.

La Redonda de les heres escomensa al Mollo de la tanca Cami de alba auall, gira per la senda de les heres fins al peyro Senda del Pi auant al barranch de moro, y barranch amunt fins alcami del moli, da lli enues la Vila Cami de Onda auant, tornant fins al mollo dit de la tanca. la qual Redonda vole la guarden qualseuol genero de animals del primer de maig Sots pena de deu Sous, y denit lo doble.

Itte Volem que lo bestiar de la Carn no entre en dita Redonda, del primer de mars fins a nostra Senora de agost Sots pena de degolla.

Item ab determinacio concilio feta en xiiij de Juliol 1600 se determina que senale una Redonda de moro nel quedant des moro al fora de la Redonda y de les heres fins al barranch de moro, la qual Redonda volen la guarden qual puell Genaro de animals exaptant les de fauna sots pena de deu Sous de dia y denit lo doble.

En determinasio Cortial fecha y firmada por el
Achtament y Chauticia desta Vila en Sete de Julio
del año mil huit Cien Coranta y tres, fecha por el, que por que
en años pasados se anaven a un apco o delinde a heredad q
dian Prehemencia el Alcalde de tres Rechidores Dos Promi
y el Secretari del Achtament y tenien a solacion
de los dexas partes y mucha mas el Alcalde de las pe
rtes, michi duxo cada vna de las Rechidores un duxo de
cretari y dos partes cada promi = Item en lo dia de Com.
por el Achtament a dos Alcaldes primer y segun
a ser Rechidores un Sindie Procurador.

Regressos.

78.

Qui Sera demanat de Sospita en cara que non
puga escusar, lis done Regresch de Sospita
Y si de proua li done de proua Y si de partida de partida
Iste qualseuol Persona que pendra Regresch no
tinga accio de demanar a altri Sino dins tres mes
sos.

Rostolls.

79.

Qualseuols Animals que entraran en qualseuols
Rostolls quy haura Garbes. Pague deu sous de
dia y denit lo doble.

Rabosa, fagina,
Gat frestech. Y teyxo.

80.

Qualseuol Persona quematara, Rabosa Gat
frestech, fagina, o teyxo. o pendra lligada dels
quatre Sobredit animals nocius. en lo present terme
per cascu dedit animals, y cascuna lligada, si do
nen vn Real Valencia.

Situacions

Perals dies quey haura Cort pot lo ministre Sitar
a qualseuol Persona, Sens llicencia del Justicia

Itte quant alguns fillis pobills, o Moços hauran
de Ser Sitats bastara notificaro als pares, tudors o
amos.

Itte los Pastors de huen Ser Citats tres dies ans del
dia de la Cort, Sino la Citasio es nulle.

Itte les Citacions fetes per al mateyx dia Com no-
vulla Compareyter lo Sitat, la Citasio es nulla

Itte lo Vehi que sera Sitat per algun foraster lo
dia diat deu Compareyter Com Sia Sitat perso-
nalment

Itte qui sera trobat en juhi no obstant no aura
estat Citat deu Respondre al que li demanara.

Itte pera Condemnar per proçes de Contumacies
no es necessari Sien Consecutiues les Contumacies

Ittem pera Condemnar de sospita basten dos
Contumacies, y de proua una.

Item qui sera Condemnat ab proces de Contumacies
Sols li deu notificar per lo Ministre que dins tres
dies pague o Passats aquells li traguen penyora
Venentiles en la forma acostumada.

Sembrat

82.

Qualseuol genero de nochtiment que entrara en
qualseuol Sembrat, Pague deu sous de dia y vint
denit. Sino es ahon major pena y haura la qual
volem paguen y no esta i

Qualseuol Sindich. Volem pagar encontinent
Ano cyxir de la Sala tot allo que per los Juges se
ra Condemnat.

Qualseuols Seders. Volem paguen en conti-
nent a no cyxir de la Sala, tot allo que per los-
Juges Seran Condemnatz.

Primo. Partint de la Vila, fins ala heretat de la Artixola y los oliuars Cami del moli ço es del Cami amunt tots los oliuars, e dauall lo camí totada heretat den agost Pastor, e tornant torrent amunt al camí de onda y Cami auant fins al camí de Cabanes y girant amunt lo barranch del quoquo fins al barranch de morella, y tornat fins als tererets Camí de borriol. hasen de Salari cascun Vehedor quatre diners.

Itte del Camí de la Pobla ayxi com va lo boualar fins al cap de les quadrelles de Joan Rabades e senda auant al Peyro de les heres o, den arbo. y camí de atzaneta y per la senda del pi fins ala senda de la primera quadra y senda auant e per lo tosalet amunt tot lo oliuar, e fins a la maluesia per lo sol de la foya apellada de les Roques tingen de Salari quascun Vehedor cinch diners.

Itte altra quadra partint de la senda del Pi y torrent auall de la Morevia fins al estret, e tornant lo torrent de la Pobla amunt fins al pou del pla e senda auant fins passat lo Camí de Cabanes, e per la sort den Albella que era de la hera den bernat de la font, y la heretat den Jaume Rabades. tinga Cascun Vehedor vuyt diners.

Itte la altra quadra, ço es camí dreal, comensant a les forques, y sequins lo dit camí fins al ostal nom

den Perador. E' de aqui per la senda del corral
den gualda. E' senda auant a la bassa del to
sal den bosch E per lo tros den Saranyana a les
tret E foya apellada den duran amunt E per
la Creu del alqueria de na Catalana, E' Seguint
loboualar y al guerau y ala Creu de les pedres
llargues y ala penya de la guila. hassen Cascu
Vehedor. deu diners:~

Item del tros den bertomeu Saranyana del es
tret auall tot lo estret. y Seguint lo Cami de atza
neta fins ala Damb la foya de na Marca E lo bas
sot E' lo banqual den torner E la planeta foyes de
ferriols barranch den plenes. E' lo barranch de
les Larres amunt, E' lo mas den gallart ab la he
retat den gisbert E' la Serra. hassen Cascun
Vehedor dihuys diners:~

Item de la heretat den Gubert a vant fins
al terme de borriol Seguint la heretat den Cypri
meno a mollet, E' lo mas dauall E' lo tosal den
Arques E' la bassa de orletes y la penella fins a
la foya de na marca hassen Cascun Vehedor. do
sous. Comprenentse tambe. tot lo mas de na Mo
linera:~

Item lo pla de Moro. es la heretat de la garro
ferra cuxint al tronguas y la diba Moja Seguint
lo barranch que munta al Maquis den Renau.
De aqui en sa dos sous a Cascun Vehedor y de
alli enlla fins al cap del terme. a Cascun tres sous.

Itte. de la Senda den bosch en lla fins al Coll
de fenosa y la fosa den Anton trilles al Cami
de al y ala bassa de alba y al Vilaret bort del
pou del maluesit en ca, Cal capel estrech de Caba
nes, Cal Carrasqual tornant per lo terme de la po
bla fins a les foiques. hagen Cascun Vehedor d'hyt
diners ~

Itte del pou den maluesit y estrech de Cabanes.
fins al Cap del terme y anant al arch y Cami del
Carril fins al Coll de alba y la heretat de alba y
trauesant ala Rambla per la heretat den frances
Pauner y fenosa de aqui en ca. dos
Sous a cascun Vehedor e de alli enlla. a cascun
Vehedor tres Sous ~

Itte volem que de vna heretat Contigua y su
ta (no obstant que en lollibre de valus esiga
en molts Ittems) nos pague als Vehedors Sino
vn Salari

T

87.

Tancades

Primo en qualbeuol heretat tancada qualse
uols animals que sejan atrobats tinguen de pena
vint sous de dia y coranta denit. y la mateixa
tinguen les persones fent el mal.

U.

Vinyes

Qui Collira fins en tres Naims tinga dos sous de pena y de tres Naims auant. Pague deu sous de dia y denit lo doble, y si portara qualseuol genero de Veyxel. Pague Vint sous de dia y denit lo doble.~

Item qui Collira brots de les Vinyes, Pague deu sous de dia y denit Vint.~

Item qui arrancara seps, tallara sarments o tallades les Senportara. Pague Sexanta sous.

Item qualseuol genero de animals, que entrara en les Vinyes, del primer de ^{març} fins estiguera Veremades. Pague trenta sous de dia y denit lo doble.~

març

Item si Mallol sera, eo es fins tres anys a se passat despues de auerlo acurtat, en ningun temps del any y gosen entrar. Sots la mateixa pena.~

Item qualseuol genero de Gos que sera atrobat en qualseuol vinya o mallol, mentres fruyt madur y haura. Pague deu sous.~

Itte. qualseuol mosti que aura estat en la partida. Pague lo mal se aura fet en ella.

Itte. en la partida de les cloches, fins al Cami del estret en les Vinyes dels estepars, y Vinyes de Antoni oliuer. Paguen los Charnegos ayxi podencos Com tota manera de gossos. Si en lo mal se haura fet en dites Vinyes. Sols asen estat en dites parties. y En les demes parties. Sols de huen pagar lo mal de la Vinya ahon seran Vists.

Ittem qualseuol Massouer que tindra Vinya y tindra Gossos aja de pagar la mitat del dany que preara en la Vinya. Si ja no es que haja tengut los Gossos Sempre fermats.

Partida de les Vinyes.

89.

Les Partides de les Vinyes Son - la Primera
les cloches fins al estret Cami de arxanta barrancs
de moro amunt fins al camí de la bassa de vileses Coll del
boualar auell fins al estret.

Segona partida. del Cami del estret fins al
cami de alba.

tercera Partida. Del Cami de alba fins al camí
de Cabanes. la qual partida se deu dir en dos pe
lo Cami de Cabanes fins albauanech.

Quarta Partida. Del Cami de alba fins al ca
mi de Cabanes del Cami d'real en amunt.

Quinta partida - los esteperis y Vinyes de anto
ni oliuet del barranch de la pobla en ues la Vila
fins al camí de onda y caminet que va al corral de silomí
Cami de la pobla fins al alquerueta.

Sisena Partida. de la font de nadaqua en lla

Setena Partida. Moro. del Coll del Vllastre
en lla.

La festa de en mig de Nadal Com fins a huy sei
acostumat, Se nomenen dos Persones pera prear
lo mal Se fa en lo present terme, los quals juraren
en poder del Justicia que he y llealment se auran
en son offici ~

Item Volem que dits Vehedors diuidix que
lo mal que prearan en les especies de animals que
hauran fet ~

Item quant les parts no estaran Contentes del que
los Vehedors hauran preat puguen fer anar als
Jurats y no estant Contentes del que los Jurats hau
ran preat puguen fer anar prohoms nomenats
per lo Concell ~

Item. quant los Vehedors posaran arreprear
lo amo de la heretat deu dir al talador (Si es qui
sap) com sea preat, tant mal arreprear, lo qual se
ja Oreste a canech del talador lo ser repreat si
voldra ~

Item Sempre que persona Ultra dels Vehedors.
o en lloch de hu de aquell anira a prear, no pu
ga prear la tal Persona ans de ser presa en ju
rament ~

Item quant los Vehedors hauran de anar
a regoneyxer fites, Posar o lleuar aquelles noes
menester fer los noua Comissio, Ans be quant lo
Justicia los pendra en Jurament Si Comprenca
tambe en dit Jurament lo Regoneyxer, Posar y
lleuar fites ~

Item Deuen los Vehedors Cada Semana ase
tar totes les Preades hauran fet, Com estiguen
pagats de son treball ~

Item los Vehedors eyxint donen memoria als Vede
dors entrant de totes les preades auran fet de quate
meissos atras.

Item los Vehedors tinguen obligacio de posar Calen
dari de totes les preades Sauran fet Soes del dia mes
y any

Item los Vehedors no deuen prear sino es lo mal
fet de quate meissos. Y lo que de alli en atras se pre
ara nos pague ~

Inpediments pera Carrechs
y officis

91

A Vint y dos dies del mes de d'homebre del any de la natiuitat
de nra sra de jesus xpit mil sixcents y trenta. Los Justices jurats y
promys y consellers de la pnt vila de Vilafranca ajuntats y congregats
diny de la sala de consell de dita vila pera sauer axer la eleccio y
nominacio de Justices Real, y qual' d'ens any primer vinere de mil
sixcents y trenta hu. Usant de la facultat adita vila concedida per
lo Real Privilegi del Serenissim Rey Don Joan conseruint en aquell
entre altres coses de quella dita vila de Vilafranca puja fery faca
cotis statuts y establiments sempre que bulla y aquells reuocar corre
gire y millorar sempre y quant benyust hia y auo lery confirmacio alguna.
Perco usant de la poder y facultat totis unanimes y conformes determi
naren que per observacio de ls furs y privilegis del pnt Regne de Valencia
Et signanter en respecte de aquells de quals inferius se fara particular
menio que ninguna persona que haura fet o fara Renunciacio de sos
bens o pagament de Ddt. ala mulier, o autes semblants fraudulentos
y danyosos o, hauran fet responsiva en blanc que estos fals no pu
guenser lers perals officis de Justicia Jurats mustasaf sindich Cauay
ni consellers ni a altres carrechs y officis ara ni per ningun temps
en dita vila ansbe estos fals sien repellits e haguts per inuoluntarios
dits carrechs y officis conformeladito foral disposicio dispon y aco
de aja de observar y guardar para mayor benefici y seguritat
de la venda y patimoni de dita vila y tambe de ls officials y consellers
de aquella y per que no ajen de pagar de modo aquells que arienda
y patimoni tindran per los que no tindran diti autes de Renunciacio,
pagament de Ddt. o, responsiva en blanc faran o, fet hauran
per ningun temps

E perque tots tinguen mes frescament en la me-
 moria, los Sobredits Establiments. Volem, que cascun
 any se lleguen vna volta en lo Consell, y aso sia
 Inuolablement. Sots pena que los Jurats que dins
 del any Seran Jurats nou faran perden Son Sa-
 lari ~

Que dits Establiments ab lletra clara
 destincta y molt llegible estiguen escrits en
 dos llibres ~

Hic Stabilimentorum Villefames liber, qui
 per Marcum Antonium Pahoner Ciuem, Cum
 Conciliaria Comissione, ordenatwaq. melioratq. fuit
 ~, sicut longius In principio pntis libri Hispano lin-
 que Sermonem expresatur, finem sedit ~

Melons y Carabatos

Qual qual que cultiva melons Carabatos in cur
nua engema de quina Sosa de dia y el doble de
nis

